

# โรงเรียนวัดสามหลัง

## ศูนย์เรียนรู้ยุวเกษตรกรและธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

ความตั้งใจอันแน่วแน่ที่อยากจะพัฒนาโรงเรียนเล็กๆ ที่มีนักเรียนเพียง 48 คน ให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในชุมชนโดยไม่ถูกยุบ เพราะเป็นโรงเรียนที่กำลังเข้าขั้นวิกฤต ทำให้อาจารย์ศฤงคาร แป้นกลาง ที่เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามหลัง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ในปี 2554 ตัดสินใจปฏิรูปร่างแนวความคิดในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เน้นความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว มาสู่การฝึกทักษะชีวิตและทักษะอาชีพควบคู่กันไปด้วย



“ครอบครัวของเด็กๆ ที่นี่ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ก็เลยเกิดความเป็นห่วงว่า ถ้านักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ พวกเขาจะทำมาหากินกันอย่างไร ครูและผู้ปกครองก็เลยระดมความคิดกันว่า เด็กๆ ควรจะได้รับการฝึกทักษะอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เพราะเป็นบริบทของชุมชนที่นี่ ก็เลยกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียนใหม่ คือยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม” อาจารย์ศฤงคารเล่าถึงแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาคุณธรรม

### ยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม

การเข้าร่วมโครงการ “สร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม” กับกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สนับสนุนโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้โรงเรียนวัดสามหลังได้มีโอกาสไปศึกษาเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ ซึ่งครูและนักเรียนได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรม และการทำธุรกิจชุมชน

เชิงคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ หลังจากนั้นก็นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในโรงเรียน

ทุกวันพุธ ตั้งแต่ 09.00-11.30 น. เป็นเวลาที่เด็กๆ ทั้งโรงเรียนจะได้ฝึกทักษะอาชีพทางด้านเกษตรในกิจกรรมยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เรียนรู้การเพาะถั่วงอก, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรียนรู้การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียนรู้การผลิตน้ำหมักชีวภาพและการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรียนรู้การเพาะเห็ดนางฟ้า และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนรู้การปลูกพืชไฮโดรโปนิกส์และการเลี้ยงหมูหลุม

การลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนโดยมีครูคอยเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา ทำให้เด็กๆ สามารถเรียนรู้จนทำได้ ทำเป็นทุกขั้นตอน เกิดผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาประกอบเป็นอาหารกลางวันของโรงเรียนได้ และที่สำคัญไปกว่านั้น พวกเขายังได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจากการทำงานร่วมกันอีกด้วย

อาจารย์ศฤงคารเล่าว่า “ทุกเช้าและทุกเย็น เด็กๆ จะมารดน้ำผักในแปลงของตัวเอง คนที่ดูแลบกก็จะต้องมาให้อาหารกบที่เขาเลี้ยงไว้ไม่อย่างนั้นกบก็จะตาย สิ่งเหล่านี้เป็นการฝึกเด็กให้เกิดวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเอง เขาได้ฝึกความขยัน อดทน เพราะถ้าขี้เกียจ และไม่สามารถอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยได้ ก็ทำอาชีพเกษตรไม่ได้ แต่ที่สำคัญเราต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กๆ เขาทำด้วยความสนุกด้วยนะ อย่างเด็กอนุบาลทำเรื่องเพาะถั่วงอก ให้เขาคอยรดน้ำและคอยดูความ



เปลี่ยนแปลงของเมล็ดถั่วงอกขึ้นเรื่อยๆ เขาก็จะตื่นตื่น หรืออย่างเด็กที่เลี้ยงกบก็จะเห็นว่ากบของเขามันตัวโตขึ้นทุกวันๆ เขาจะต้องดูแลเอาใจใส่มันให้ดี อย่างนี้เป็นต้น เป็นการปลูกฝังคุณธรรมจากการทำงาน โดยที่ครูไม่ต้องสอน...”

### ธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

ผลผลิตต่างๆ ของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นถั่วงอก เห็ดนางฟ้า ผักปลอดสารพิษตามฤดูกาล เช่น ผักบุ้ง กวางตุ้ง ผักสลัด ฯลฯ ส่วนหนึ่งโรงเรียนจะรับซื้อเพื่อนำไปทำอาหารกลางวันให้กับเด็กๆ ส่วนที่เหลือจะนำมาวางขายที่ร้านค้าเล็กๆ ด้านหน้าโรงเรียน นอกจากนี้ทุกวันพุธที่ 2 และ 4 ของเดือน โรงเรียนยังจัดตลาดนัดเกษตรส่งเสริมสุขภาพขึ้น เพื่อจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน ซึ่งมีทั้งผลผลิตทางการเกษตรและอาหารต่างๆ เช่น ข้าวแตน-ขนมพื้นบ้าน



ที่นักเรียนได้เรียนรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วนำมาทำขายเป็นของฝากประจำโรงเรียน ทั้งยังมีอาหารปรุงสดอย่างส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว ขนมครก ลูกชิ้นทอด ฯลฯ ซึ่งแต่ละร้านค้า จะมีเด็กๆ ช่วยกันทำ ช่วยกันขาย บริหารจัดการกันเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การขาย ไปจนถึงการคิดบัญชีหลังการขาย และผลกำไรที่ได้ก็จะฝากเข้าธนาคารโรงเรียน

นี่คือการเรียนรู้การทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม เพราะนอกจากจะได้ฝึกการเป็นผู้ประกอบการแล้ว เจเนอรัลสำคัญของแต่ละร้านค้าก็คือ “ความซื่อสัตย์” ที่นักเรียนต้องยึดถือ

“เราเน้นให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์อย่างฝักก็ต้องเป็นฝักที่ปลอดสารพิษจริงๆ ไม่ใช่เราเอาฝักที่ใช้สารเคมีมาปลอมปน อีกอย่างคือต้องไม่เอาเปรียบลูกค้า ขายของเกินราคา หรือเอาของที่ไม่มีคุณภาพมาขาย อย่างนี้ก็ได้ ถ้าเราฝึกให้เด็กเขาได้เรียนรู้คุณธรรมในการประกอบอาชีพ เขาก็จะโตไปเป็นพ่อค้า แม่ค้าที่ดี... เพราะเป้าหมายของเราไม่ได้หวังให้เขาทำมาหากินได้เท่านั้น แต่เราอยากให้เขาเป็นมนุษย์ที่มีสมบูรณ์ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” อาจารย์ศฤงคารกล่าว

### บูรณาการสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ เชิงคุณธรรมต้นแบบ

จากกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในนักเรียนผ่านโครงการยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรมและการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ทำให้โรงเรียนวัดสามหลังได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ “เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบจังหวัดเชียงใหม่” ทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจมากมาย

ปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนที่สำคัญ คือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เครือข่ายผู้ประกอบการ ศิษย์เก่า และชุมชน, เครือข่ายศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านกลาง อบต.บ้านกลาง, สำนักงานเกษตรอำเภอสันป่าตอง, สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาทุ่งเสี้ยว อำเภอสันป่าตอง, และกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม/ตรวจสอบ ร่วมปรับปรุง/พัฒนา และร่วมชื่นชม

เกิดเป็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ คือรางวัลที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย แต่เหนือสิ่งอื่นใด คือความไว้วางใจจากชุมชนในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ทำให้ปัจจุบันมีนักเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่า 100 คนแล้ว

### ขยายผลสู่ความยั่งยืน

แม้ในปัจจุบันจะเปลี่ยนผู้อำนวยการโรงเรียนไปแล้ว โดยมีอาจารย์วีระศักดิ์ ภาอินทร์ เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนคนใหม่ แต่กิจกรรมและการดำเนินการต่างๆ ก็ยังไม่ล้มเลิก ทั้งยังมีการต่อยอดขยายผลในกลุ่มผู้นำชุมชนเกษตรให้ครอบคลุมมากขึ้น

**อาจารย์สุกัญญา เชื้อหมั่น** ครูผู้ดูแลโครงการยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม เล่าว่า “อาจารย์วีระศักดิ์ได้ให้นโยบายว่า เด็กๆ จะต้องทำกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น และส่งเสริมให้เด็กๆ ได้เผยแพร่ผลงานของตนเอง



มากขึ้น ซึ่งตอนนี้เราก็จะฝึกเด็กที่เป็นแกนนำยุวชนเกษตร จากที่เน้นแต่พี่ประถมปลาย คือ ป.4-ป.6 ก็ขยายมาที่กลุ่มน้องๆ ป.1-ป.3 ด้วย เพื่อที่เขาจะได้สานต่องานของพี่ๆ ได้ และจากการสังเกต เวลาแกนนำยุวชนเกษตรประชุมกัน น้องๆ ก็สามารถดำเนินการประชุม หรือนำเสนอแทนรุ่นพี่ๆ ได้”

ทุกวันนี้โรงเรียนวัดสามหลังสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างสมภาคภูมิในฐานะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมในการฝึกนักเรียนให้มีทักษะอาชีพ และหล่อหลอมคุณธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของสังคม